

до дійсності є суб'єктивно-об'єктивним, опосередковано експресивне. Між творцем мовлення і дійсністю знаходиться створений у тексті твору умовний, але правдоподібний світ, через який і виражаються непрямі й багатозначні (багатозначно інтерпретовані) судження про дійсність.

Отже, тип комунікації обирає експресивне синтаксичне оформлення висловлювання, що забезпечує його зв'язність і цілісність.

Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні тексто-, стиле- і жанровірої ролі конструкцій експресивного синтаксису як ознаки тестової модальності в інших функціональних стилях з огляду на те, що саме текстова модальність диференціює і констатує функціональні стилі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. (1990). Метафора и дискурс // Теория метафоры. Москва, с. 5–32.
2. Бацевич Ф. С. (2006). Вступ до лінгвістичної генології. Київ, 248 с.
3. Бацевич Ф. С. (2006). Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів.
4. Биологический энциклопедический словарь (1986). Под ред. М.С. Гиляров. Москва, 864 с.
5. Большой психологический словарь (2003). Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. Москва. 672 с.
6. Вежбицка А. (1997). Язык. Культура. Познание. Москва.
7. Вікіпедія. Онлайн словник [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Експресивність>. Дата доступу: 20.08. 2019.
8. Грєпл М. (1978). О сущности модальности // Языкознание в Чехословакии. С. 277–301.
9. Дейк Т.А. ван (1989). Познание. Коммуникация. Москва, 312 с.
10. Кубрякова, Е.С. (1998). Когнитивные аспекты в исследовании семантики языковых единиц // Доклады УИ Междун. конф. Т.1. Москва, с.47–49.
11. Кубрякова, Е.С. (2004). Язык и знание. Москва.
12. Лузина Л.Г. (1997). Распределение информации в тексте: когнитивный и прагматический аспекты. Москва, 139 с.
13. Нестеренко Т.А. (2011) Загальнотеоретичні підходи до розгляду ірреальної модальності у слов'янських мовах // Структура і семантика мовних одиниць. Київ, с. 369–375.
14. Печорна О. (2011). Грішниця. Харків, 288 с.
15. Радзівська Т. В. (2006). Текст як засіб комунікації. Київ.
16. Самчук У.О. (2005). Волинь. Острог-Львів, 632 с.
17. Селіванова О. О. (1999). Актуальні напрями сучасної лінгвістики. Київ.
18. Селіванова О.О. (2008). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава, 712с.
19. Селіванова О.О. (2011). Лінгвістична енциклопедія. Полтава, 844 с.
20. Стернин И.А. (2001). Введение в речевое воздействие. Воронеж.
21. Українська лінгвостилістика ХХ - початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела (2007). Київ.
22. Українська мова. Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін. (2000). Київ, 752 с.
23. Черногуз О.Ф. (2007). Примхи долі, або Велика гра. Київ, 460 с.
24. Chafe W. (1994). Discourse, Consciousness and Time. Chicago.
25. Grice H.P. (1981). Presupposition and Conversational Implicature // Radical Pragmatics. New York, p. 183–198.

УДК 821.161.2'42:32

DOI:10.32626/2309-9771.2019-50-71-76

Наталія Кондратенко
*доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри
 прикладної лінгвістики Одеського національного університету
 імені І. І. Мечникова (Одеса, Україна)*
e-mail: kondr_nat@ukr.net
ORCID: 0000-0002-9589-7716

УКРАЇНСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ ДИСКУРС ЯК ВИЯВ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ

Статтю присвячено характеристиці українського парламентського дискурсу як вияву інституційного спілкування і різновиду політичної комунікації. Визначено поняття парламентського дискурсу та з'ясовано специфіку українських парламентських дебатів. Наголошено на функційному аспекті дослідження парламентського дискурсу: виокремлено п'ять основних функцій – інформаційну, ритуальну, спонукальну, аргументативну і маніпулятивну. Проаналізовано мовленнєву поведінку українських політиків – учасників парламентського дискурсу відповідно до визначених функцій.

Ключові слова: політичний дискурс, політична комунікація, парламентський дискурс, парламентські дебати, функції парламентського дискурсу, аргументація, маніпулювання.

Kondratenko Natalia. Ukrainian parliamentary discourse as a manifestation of political communication

The article deals with the characterization of Ukrainian parliamentary discourse as a manifestation of institutional communication and a form of political communication. Studies in political communication cover the analysis of various genre forms, manifestations and textual representations of political activity, among which parliamentary discourse, which combines elements of argumentative and legislative discourse, occupies an important place.

The purpose of the study was to characterize the Ukrainian parliamentary discourse in the aspect of communicative behavior of its participants, which provided the following tasks: to define the concept of parliamentary discourse, to outline the basic communicative roles of its participants, to consider the verbal components of parliamentary debate, to identify the main functions of parliamentary discourse.

The main methods of the study were: discursive analysis, which revealed the features of political communication and institutional interaction in the Ukrainian parliamentary discourse; method of linguistic contextual analysis – to determine the features of the contexts used; functional analysis – to highlight the functions of the Ukrainian parliamentary discourse. The subject of the study is Ukrainian political communication, and the subject matter is the functions of Ukrainian parliamentary discourse within political communication.

The concept of parliamentary discourse is defined and the specifics of the Ukrainian parliamentary debates are clarified. Emphasis is placed on the functional aspect of the study of parliamentary discourse: five main functions are distinguished - informational, ritual, motivational, argumentative and manipulative. Information function is subordinate to the task of regulating parliamentary debates, ritually implemented in the framework of etiquette speech behavior of participants of parliamentary discourse, urging expresses a call for certain actions of the addressee and directed mainly at political opponents, argumentative represents rational disputes. demonstrate your own political image. The speech behavior of Ukrainian politicians – participants of parliamentary discourse in accordance with the defined functions is analyzed.

Key words: political discourse, political communication, parliamentary discourse, parliamentary debates, functions of parliamentary discourse, argumentation, manipulation.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дослідження політичної комунікації охоплюють аналіз різних жанрових форм, виявів і текстових репрезентацій політичної діяльності, серед яких важливе місце посідає парламентський дискурс. Ми вважаємо його одним з різновидів політичного дискурсу як інституційної комунікації, що поєднує елементи аргументативного і законодавчого дискурсів.

В Україні парламентський дискурс реалізований через діяльність Верховної Ради, що є законодавчим державним органом, основне завдання якого – прийняття законів: «питання організації роботи Верховної Ради України – це, передовсім, забезпечення законотворчої функції парламентарів – саме в процесі підготовки законопроектів, їх проходження у профільних комітетах, схвалення і відхилення, зняття з обговорення, внесення поправок тощо відбувається реалізація конституційних критеріїв законотворчості» [Ганжуров 2005, с. 108]. Верховна Рада України складається з 450 депутатів, які обираються що п'ять років таємним голосуванням усіх українських виборців. Верховна Рада в чинному вигляді існує з 1991 року – з часу проголошення незалежності України – і налічує дев'ять скликань. Останні вибори до українського парламенту мали місце у липні 2019 року, проте новий склад Ради лише розпочинає активну працю. Робота народних депутатів, обраних до Верховної Ради, передбачає як участь у парламентських засіданнях, так і в профільних комітетах, де і готують закони до прийняття. Публічна презентація парламентського дискурсу здійснюється саме під час чергових засідань у межах сесій Верховної Ради, що доступні для перегляду й ознайомлення в текстовій версії на телеканалі «Рада» й на офіційному порталі Верховної Ради України. Для ґрунтовної характеристики парламентського дискурсу необхідно розглянути вербальні складники засідань та проаналізувати комунікативну діяльність основних учасників.

Ступінь розроблення проблеми в науці. Проблеми парламентського дискурсу було висвітлено насамперед політологами (Ю. Ганжуров, М. Гаврилова, Е. Ордуханян, К. Селіна та ін.), що передбачало й увагу до вербальних компонентів комунікативної взаємодії. У зарубіжному мовознавстві ґрунтовно проаналізовано парламентські дебати на матеріалі російської мови (А. Баранов і Є. Казакевич, Г. Константинова, С. Громико та ін.), німецької мови (В. Белова, Г. Матвеева, І. Зюбіна, М. Лесняк, О. Саприкіна та ін.), англійської мови (В. Белова, Г. Косовцева, Г. Матвеева, Л. Мінаєва, І. Зюбіна Л. Правикова, Т. Ширяєва, Ю. Чорноусова та ін.), іспанської мови (L. Martin Rojo, T. van Dijk та ін.), французької мови (J. van der Valk, О. Алфьоров, Л. Шамугія та ін.), а також висвітлено загальні питання парламентського дискурсу (T. van Dijk, J. van der Valk, Р. Водак та ін.). В українському мовознавстві парламентський дискурс ставав об'єктом вивчення у

наукових розвідках О. П'єцух, проте матеріалом для аналізу слугували парламентські дебати Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії [П'єцух 2018]. Український парламентський дискурс представлений поодинокими дослідження, виконаними здебільшого у зіставному аспекті (О. Гридюшко, П. Зернецький, Г. Рябоконь та ін.).

Мета дослідження – схарактеризувати український парламентський дискурс в аспекті комунікативної поведінки його учасників, що передбачало розв'язання таких **завдань**: визначити поняття парламентського дискурсу, окреслити основні комунікативні ролі його учасників, розглянути вербальні компоненти парламентських дебатов, виявити основні функції парламентського дискурсу.

Основними **методами** дослідження слугували: *дискурсивний аналіз*, що дозволив виявити особливості полілогічної комунікації та інституційної взаємодії в українському парламентському дискурсі; *метод лінгвоконтекстуального аналізу* – для визначення особливостей вживаних контекстів; *функційний аналіз* – для виокремлення функцій українського парламентського дискурсу.

Об'єктом дослідження є українська політична комунікація, а **предметом** – функції українського парламентського дискурсу в межах політичної комунікації. Джерельна база охоплює стенограми засідань Верховної Ради України за 2018–2019 роки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Парламентський дискурс є одним з різновидів політичного, оскільки має інституційний характер і відповідає критеріям інформативності, смислової невизначеності, фантомності, фідейстичності, езотеричності, актуалізації мас-медійного чинника, дистанційованості, авторитарності, театральності й динамічності [Шейгал 2004, с. 42–68]. Зважаючи на те, що основною метою політичного дискурсу є боротьба за владу [Лінгвопрагматика 2019, с. 31], на перший план виходить критерій агональності, що виражається в «ідеологічній конфронтації, непримиримості позицій, використанням різноманітних, переважно недозволених засобів аргументації» [Алферов, Кустова 2014, с. 25]. Парламентський дискурс є неоднорідним, що уможливило виокремлення інформаційного, аргументативно-аналітичного та імперативного різновидів [Желтухина 2000, с. 28–29]. Інформаційний різновид пов'язаний з оголошенням теми засідання й повідомленням нової інформації, тому характеризується мінімізацією впливу на адресата; аргументативно-аналітичний різновид передбачає використання раціональних доказів під час висловлення власної позиції в дискусії; імперативний різновид характерний для емоційного політичного спілкування з підвищеною впливовою функцією.

Парламентський дискурс представлений основною публічною формою – дебатами, що мають місце під час засідань Верховної Ради України. О. П'єцух визначає парламентські дебати як «складну комунікативну подію, що проводиться у формі поступового розгортання та з чітким встановленням часових і тематичних меж обговорень, передбачає залучення великої кількості комунікантів – суб'єктів політичної діяльності, які мають чітко детерміновані статусно-ієрархічні ролі та входять до дискурсивного поля дебатов, об'єднуючись на основі спільних інтересів та вирішуючи обговорювані суспільно-політичні проблеми» [П'єцух 2018, с. 46]. Результативною формою дебатов прийняті закони, а дискурсивною реалізацією – комунікативна взаємодія учасників дискусії, що передусім має вербальну форму, тобто є текстом, «мовленнєвим результатом – усним чи письмовим» [Алферов, Кустова 2014, с. 26].

Розглянемо основні функції українського парламентського дискурсу

1. **Інформаційна функція** скерована на повідомлення нової, переважно оперативної інформації, актуальної для парламентських дебатов, напр.: *Сьогодні робоча група підготує перелік тих правок, які будуть пропонуватись до Виборчого кодексу. Зранку ці правки будуть роздані кожному народному депутату* (А. Парубій, 10.07.2019); *І хочу повідомити, що на 16:00 в нас записаний блок аграрної політики. Скільки ми би не встигли розглянути законів до обіду, о четвертій годині за будь-яких обставин ми переходимо в блок питань аграрної політики* (А. Парубій, 20.12.2018). Зважаючи на це, інформація переважно стосується регламенту роботи українського парламенту: голова засідання оголошує порядок денний, основні питання, рекомендації до роботи. Цей вияв інформаційної функції вважаємо інформаційно-регламентативним, оскільки інформація має інструктивний характер і оголошується відповідальними особами.

Також інформаційна функція реалізується в разі публічного повідомлення інформації для масового адресата – присутніх депутатів і загальної аудиторії (пересічні громадяни, журналісти тощо), напр.: *І ще раз, ще раз наголошую, що саме дві реформи – децентралізації і енергоефективності – завдяки саме цьому скликанню набули нового значення і імплементують Україну до Енергетичного Співтовариства європейських країн, до саме демократичних принципів управління* (Г. Зубко, 12.07.2019). За таких умов до публічного інформаційного простору виносяться питання, обговорювані в комітетах або такі, що не знайшли належного висвітлення під час попередніх парламентських дебатов.

Вбачаємо її реалізацію і в разі повідомлення неактуальної інформації, відомої усім реципієнтам, напр.: *У великих міста забудовниками в порушення вимог чинного законодавства доволі часто знищуються цілі*

парки і сквери. Знищення зелених насаджень поблизу житлових будівель є вкрай поширеною практикою і взагалі тотальною проблемою, пошесть, можна навіть сказати (Ю. Левченко, 28.02.2019). Тут спостерігаємо інтенцію привернення увагу до певної проблеми, тому мовець вдається до висловлення відомих тез і повторення поширеної інформації.

2. **Ритуальна функція** в парламентському дискурсі має ситуативну зумовленість і реалізується в межах ритуальної комунікації – це привітання, подяки, вшанування пам'яті тощо, напр.: *Я прошу шановних колег і українців пом'янути пам'ять Героя України Дмитра Чернявського та всіх українців з Донецька, Луганська та Криму, які загинули під час цієї війни* (О. Рябчин, 13.03.2019); *Сьогодні день народження у нашого колеги Сергія Висоцького. Привітаємо Сергія з днем народження! Вітаю, друже!* (А. Парубій, 10.07.2019); *Шановні друзі, я хочу, найперше, подякувати Тетяні Бахтєєвій за те, що вона сьогодні підняла це питання, тому що я теж готувався саме по цьому питанню* (Г. Заболотний, 29.05.2019). Таке використання ритуальних мовленнєвих актів не зумовлено особливостями парламентського дискурсу, а є вираженням мовного етикету, напр.: *Мені хотілося б поздоровити всіх громадян України, користуючись нагодою, ще раз з Новим роком, з Різдом Христовим, від всіх депутатів «Опозиційної платформи – За життя» з наступаючим Водохрещенням, з розумінням того, що 19-й рік – це доленосний рік, у результаті якого Україна отримує і нового Президента, і новий парламент* (М. Скорик, 16.01.2019).

Проте мовленнєві формули подяки і привітання вживають для реалізації інших комунікативних інтенцій, тобто вони виступають у синкретичних функціях. Так, привітання здатне виконувати, крім ритуальної, ще й самопрезентаційну функцію, напр.: *Шановні народні депутати, я хочу в першу чергу привітати найвідповідальніших депутатів Верховної Ради, які зараз присутні тут в залі, і привітати найвідповідальніших сьогодні українців, які нас дивляться сьогодні по телебаченню україномовному, нашому державному і недержавному телебаченню* (Г. Зубко, 12.07.2019). За таких умов ритуальний мовленнєвий акт використано з метою звернення до загальної аудиторії і представлення мовця як представника політичної сили, що орієнтується не на власні мотиви, а на прагнення виборців.

3. **Аргументативна функція** скерована на презентацію раціональних аргументів на підтвердження певної позиції мовця – підтримку або заперечення законопроекту, позиції іншого депутата тощо. Визначальною ознакою цієї функції є наявність логічних доказів і правильної побудови міркування, напр.: *Дорогі друзі, те, що Україна в сьогоднішньому сучасному, достатньо конкурентному, жорсткому світі, в якому тільки починається досить напружена боротьба за ресурси, не може залишитися самотньою. Самотньою – це означає практично відстати від мейнстріму руху людства. І тому, безумовно, наша мета – це членство в Європейському Союзі* (Ю. Тимошенко, 7.02.2019). На нашу думку, ця функція є основною в парламентському дискурсі, оскільки його завдання – аргументативно обговорювати законопроекти і після результативної дискусії ухвалювати відповідні рішення. Українські депутати демонструють таку аргументацію, але трапляється це нечасто, зокрема під час обговорення конкретних економічних питань, напр.: *Я вам приводив приклад, що 250 тисяч кооперативних підприємств, де працює, де фактично об'єднані 161 мільйон людей, – це тільки в країнах ЄС. Вони працевлаштували 5,5 мільйонів людей. У таких країнах, як Фінляндія, Швеція і Японія, сільськогосподарською кооперацією охоплені майже 100 відсотків фермерських господарств* (В. Івченко, 4.07.2019); *На сьогодні розмір адміністративного штрафу становить 8 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, або 136 гривень. Такий незначний розмір штрафу дає можливість автоперевізникам відмовляти відповідним категоріям осіб у пільговому перевезенні* (М. Бурбак, 4.07.2019). Основними логічними доказами тут слугують переконливі факти – цифрові дані та історичні відомості. Крім того, між наведеними аргументами спостерігається логічний зв'язок, тому висновок впливає з доказів, а не є безпідставним.

Натомість на практиці аргументація здебільшого має риторичний характер, що вражається у використанні риторичних питань, напр.: *Ми побачили в статті 22 проекту бюджету, що з тіла університетів державних викопуються 69 коледжів. Де ж логіка?* (О. Співаковський, 21.09.2018); *Ви подивіться, за останні 7 років експорт зернових з України зріс втричі. І при цьому хто став краще жити в селі чи в країні? Кілька олігархів* (В. Галасюк, 30.05.2019), тобто навіть використання фактичної інформації здійснено з метою впливу на емоції, а не на розум адресатів.

4. **Спонукальна функція** передбачає використання трибуни Верховної Ради для закликів до певних дій, що виражається в мовленнєвих актах переконання, вмовляння, наказів тощо, напр.: *Я вимагаю негайного створення тимчасової слідчої комісії парламенту і вже підтвердив свою готовність увійти до її складу. Я вимагаю, щоб Президент прийшов і відповів на питання парламенту, негайно* (27.02.2019); *То я закликаю, давайте ми, проголосуючи за цю поправку, вона толкова, тому що вона стосується оцінки земель, плати за землю, і кошти ці йдуть саме до землі, а не витягують останню родючість* (С. Рижук, 14.01.2010). Мовці виступають або від власного імені, або від оголошують позицію певної політичної сили, а основною

комунікативною настановою в такому разі є підтримка адресатів – насамперед інших народних депутатів. При цьому використання спонукального речення є необов'язковим, хоч і трапляється, напр.: *Давайте зосередимось на конкретних питаннях. Я абсолютно до цього закликаю і звертаюсь, і кажу. Так ви ж коаліція, так заслухайте уряд, прийміть відповідне рішення* (В. Литвин. 5.09.2018). Спонукальна функція маніфестує загальну персуазивність парламентського дискурсу, його глобальну настанову до вчинення законодавчих дій, а не лише безрезультатної вербальної діяльності. У парламентському дискурсі імперативи переважно мають категоричний характер вимоги або наказу, напр.: *Ми вимагаємо відставки міністра енергетики НАСАЛІКА, політика якого призводить до загибелі українських шахтарів, до безробіття* (О. Ляшко, 29.05.2019).

5. **Маніпулятивна функція** парламентського дискурсу реалізована передусім у вербальному впливі на свідомість і підсвідомість прямих адресатів та аудиторії, напр.: *... в той час, коли в країні страшна економічна криза, коли немає роботи, коли люди масово виїжджають за кордон, коли сьогодні закриваються підприємства та не створюються ніякі нові робочі місця, посилювати позицію контролюючу держави, збільшувати штрафи, створювати додаткові наглядові органи та поліції, я вважаю, що це неприпустимо* (Н. Королевська, 4.12.2018). Змальовування жахливої ситуації в країні, апеляція до найважливіших життєвих потреб, залякування і гіперболізація є основними засобами маніпулятивного впливу в парламентському дискурсі. На тлі тотальної семантичної негативації депутати реалізують додаткову функцію, загалом не властиву парламентському дискурсу, – функцію самопрезентації, напр.: *Ми боремося за те, щоб тарифи були справедливими. Команда Ляшка бореться за те, щоб космічні платіжки ви припинили отримувати* (О. Ляшко, 7.02.2019). Адресатом таких виступів у парламенті є не депутати, присутні в залі, а виборці, тому політик і критикує владу, позитивно характеризуючи власну діяльність.

Маніпулятивна функція поєднується і з аргументативною: мовець будує струнку міркування, висновки якого не впливає з аргументів, але демонструє справжню інтенцію політика, напр.: *Сьогодні український парламент, я впевнений, прийме історичне рішення і підтримає пропозиції Президента України Петра Порошенка по внесенню нашого курсу на Європейський Союз та НАТО до Конституції України. Це фундаментальне, це історичне рішення, яке сьогодні має підтримати кожен народний депутат в цій залі, але одночасно це рішення є дуже простим. Сьогодні це рішення буде водорозділом, і воно покаже дуже просто, хто за Москву, а хто за українських героїв* (А. Герасимов, 7.02.2019). У цьому прикладі використано прийом навішування ярликів, що підштовхує адресатів до потрібного мовця рішення. На думку Ю. Ганжурова, «маніпуляція політичною свідомістю в парламентському дискурсі здійснюється шляхом перекинування змісту за рахунок ідеологічності, оцінювання, прагматики та варіативності денотативних значень одних і тих же мовних знаків під впливом соціальних, культурних та інших факторів» [Ганжуров 2005, с. 105]. Мовними маркерами реалізації маніпулятивної функції є оцінна лексика, стилістично знижені лексеми, імплікатури, риторичні питання тощо, напр.: *Важливий антирейдерський законопроект, який валить президентська фракція. Чому вони це валить? Тому що влада підтримує рейдерів, всі захоплення майна, землі, які відбуваються в Україні, відбуваються під прикриттям влади* (О. Ляшко, 20.12.2018); *І я думаю, що ми знову ж таки не повинні наступати на одні й ті ж самі граблі. Ми наступаємо, а потім в кінці кажемо, не такий парламент, не того ми обрали. І якщо ми знову будемо обирати за гречку і знову ми будемо обирати тих, хто сьогодні дає взятки, і той, хто сьогодні, дійсно, купує на своєму оточенні, ми будемо мати такий самий аналогічний парламент* (І. Д. Спориш, 10.07.2019). Маніпуляція часто здійснюється як аргументація або спонування, трансформуючись під інші функції, проте її мета – вплинути на підсвідомість адресата і змусити виконати те, що вигідно маніпулятору. З огляду на це маніпулятивна функція в українському парламентському дискурсі є домінантною.

Висновки і перспективи дослідження. Український парламентський дискурс має інституційний характер і є різновидом політичного дискурсу, поєднуючи риси аргументативного і законодавчого дискурсів. основною формою репрезентації парламентського дискурсу є дебати, основними функціями яких визначено інформаційну, ритуальну, спонукальну, аргументативну і маніпулятивну. Інформаційна функція підпорядкована завданню регламентації проведення парламентських дебатів, ритуальна реалізована в межах етикетної мовленнєвої поведінки учасників парламентського дискурсу, спонукальна виражає заклик до певних дій адресата і скерована переважно на політичних опонентів, аргументативна представляє раціональну дискусію для прийняття законодавчих рішень, маніпулятивна підпорядкована прагненню вплинути на адресата й продемонструвати власний політичний імідж. Перспективи дослідження полягають у комплексному аналізі українського політичного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алферов, А. В. і Кустова, Е. Ю. (2014). О дискурсивном статусе и категориях парламентской коммуникации. [У:] *Политическая лингвистика*. № 3 (49). с. 24–32.
2. Баранов, А. Н. і Казакевич, Е. Г. (1991). *Парламентские дебаты: традиции и новации. советский политический язык (от ритуала к метафоре)*. Москва, 64 с.

3. Ганжуров, Ю. (2005). Парламентський дискурс в публічних комунікаціях. [У:] *Політичний менеджмент*. № 6. с. 103–113.
4. Желтухина, М. Р. (2000). *Комическое в политическом дискурсе конца XX века. Русские и немецкие политики*. Москва, Волгоград, 264 с.
5. П'єсх, О. І. (2018). *Парламентські дебати Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в когнітивно-дискурсивній парадигмі*. Черкаси, 388 с.
6. Шейгал, Е. И. (2004). *Семиотика политического дискурса*. Москва, 326 с.
7. *Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів* (2019). Наталя Кондратенко, Людмила Стрій і Олександра Білінська. Одеса, 236 с.

УДК 81'272

DOI:10.32626/2309-9771.2019-50-76-80

Лариса Кравець
доктор філологічних наук, професор, професор кафедри
філології Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II (м. Берегове, Україна)
e-mail: lara.kravets@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5486-0642

РІДНА МОВА В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті різноаспектно схарактеризовано поняття «рідна мова». З'ясовано основні параметри його. Проаналізовано вплив політичних, ідеологічних, соціальних чинників на визначення рідної мови. Схарактеризовано кореляцію поняття «рідна мова» з поняттями «національна мова», «материнська мова», «перша мова». Розкрито специфіку визначення рідної мови в полікультурному середовищі.

Ключові слова: рідна мова, полікультурне середовище, національна мова, самовизначення нації, параметри визначення рідної мови.

Kravets Larysa. Native language in a policultural society

The purpose of the study is to reveal the specifics of the definition of the native language and find out the role of the native language in the life of a policultural society.

Sources of research are historical documents and observations of scientists of different years.

In Ukrainian linguistics, the concept of «native language» is determined by various differential signs. Most often determined by the type of language learning (person learned as a child at home (usually from parents (mother) without special training) and nationality (national language).

The native language was important in the formation of the Ukrainian nation in the 19th - early 20th centuries. This problem was very acute in the policultural Transcarpathia.

Language as an identifier of the people has become an instrument of political manipulation, a means of separation of Ukrainian Transcarpathia and the formation of sympathy for Russia. The struggle for national self-determination was primarily a struggle for the native language of the people.

In the multinational USSR, the implementation of the policy of internal colonialism and the formation of the Soviet people was accompanied by repressive measures against Ukrainian nationally conscious citizens and ethnic minorities, erasing the policultural of many regions of Ukraine, the adoption of Russian as a language of interethnic communication and as a native language for non-Russian citizens. All-Union censuses reflect this trend. The results of a survey on the use of languages in 1926, 1970, 1979 and 1989 are analyzed.

A long war against Ukrainian identity, language, statehood, and the assimilation policy of the USSR led to the Russification of the Ukrainian people and numerous ethnic groups living in Ukraine. This destroyed the policulturalism of the regions of Ukraine. In the new Ukrainian state, it became necessary to approve the status of the Ukrainian language and languages of national minorities.

In a modern policultural society, the definition of the native language is important for establishing the identity of a person and his belonging to a particular ethnic group. This does not lose relevance in the case of the presence of two native languages, since a person can identify himself with the corresponding ethnic groups by language.

Under the development of the Ukrainian state, understanding the mother tongue as a national one remains very important.

Key words: native language, policultural society, national language, nation's self-determination, parameters of mother language.